

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВА ТА ПОЛІТИКИ

УДК 343.148

DOI <https://doi.org/10.32782/app.v74.2024.1>

В. Ф. Влад

orcid.org/0000-0002-7180-8096

доктор філософії у галузі права,

доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Приватного акціонерного товариства

«Міжрегіональна академія управління персоналом»

В. О. Вацюк

orcid.org/0000-0001-8705-6223

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Приватного акціонерного товариства

«Міжрегіональна академія управління персоналом»

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ» ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА, ЯК НАУКА ТА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Вступ. У даній науковій статті розглядаються основні способи, форми та засоби взаємодії правоохоронних органів України з точки зору науки та аналізу практичної діяльності правоохоронних органів України у сфері взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень.

Дослідження охоплює теоретичні основи та практичні аспекти ефективної співпраці між різними правоохоронними структурами, підкреслюючи її важливість для підтримання правопорядку та національної безпеки.

Постановка проблеми. Пояснити зростаючу складність злочинності в умовах глобалізованого світу, зростання транскордонних загроз та необхідність скоординованих зусиль між правоохоронними органами.

Мета дослідження. Розглянути основні засоби, методи та форми взаємодії правоохоронних органів України у сфері протидії кримінальним правопорушенням, які полягають у виробленні власних наукових стратегій для оптимізації такої взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія правоохоронних органів є ключовим елементом ефективного функціонування системи правопорядку в державі. Розвиток науки про взаємодію цих органів необхідний для адекватної відповіді на сучасні загрози та виклики, що постають перед суспільством.

«Взаємодія правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» як навчальна дисципліна охоплює вивчення механізмів та принципів співпраці різних правоохоронних органів для забезпечення правопорядку та безпеки в державі. До таких органів відносяться поліція, прокуратура, служба безпеки, прикордонна служба, митниця, органи державної кримінально-виконавчої служби України тощо.

У межах цієї дисципліни студенти вивчають:

1. Законодавчу базу взаємодії між різними органами: основні закони, нормативні акти, міжнародні договори, які регламентують співпрацю.
2. Форми та методи співпраці: обмін інформацією, проведення спільних операцій, координація розслідувань, розробка спільних заходів.
3. Інституційні аспекти: структура та функції кожного з правоохоронних органів, їх роль та завдання у забезпеченні правопорядку.
4. Практичні аспекти: аналіз конкретних випадків взаємодії, оцінка ефективності співпраці, вивчення проблем та бар'єрів у спільній діяльності.
5. Міжнародна співпраця: вивчення механізмів співпраці з міжнародними правоохоронними органами та організаціями, участь у міжнародних операціях, боротьба з транснаціональною злочинністю.
6. Аналіз судової практики під час взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням.

Дисципліна готує майбутніх фахівців до роботи у правоохоронних органах, надаючи їм необхідні знання та навички для ефективної взаємодії з іншими структурами, що забезпечують правопорядок.

Курс «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» поділяється на дві частини:

- загальна;
- особлива.

У загальній частині студентами курсантами та слухачами має бути засвоєно:

- Поняття правоохоронних органів;
- Поняття «взаємодії правоохоронних органів»;
- Нормативно-правові акти, якими регулюється діяльність та взаємодія правоохоронних органів;
- Принципи взаємодії правоохоронних органів;
- Методи взаємодії;
- Форми взаємодії.

В особливій частині студентами має бути засвоєно:

- Перелік органів та установ, які законодавством України віднесено до правоохоронних органів України;
- Взаємодія Національного антикорупційного бюро України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії кримінальним правопорушенням;
- Взаємодія Міністерства внутрішніх справ України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії кримінальним правопорушенням;
- Взаємодія Державного бюро розслідувань України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії кримінальним правопорушенням;
- Взаємодія Національного агентства з питань запобігання корупції України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії кримінальним правопорушенням;
- Взаємодія Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії кримінальним правопорушенням;
- Взаємодія міжнародної кримінальної поліції «ІНТЕРПОЛ» з іншими правоохоронними органами України у сфері протидії кримінальним правопорушенням.

Термін «наука» має кілька основних значень:

По-перше, наука взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням розглядається як сфера правоохоронної діяльності, спрямована на створення і систематизацію нових знань про природу протидії злочинності, суспільство або індивідуумів які вчинили кримінальні правопорушення, мислення та пізнання суб'єктів протидії кримінальним правопорушенням.

По-друге, наука є результатом цієї діяльності, тобто системою наукових знань, отриманих у процесі досліджень, які пов'язані із протидією кримінальним правопорушенням.

По-третє, наука взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням виступає як одна з форм суспільної свідомості та як соціальний інститут. У цьому розумінні наука включає систему зв'язків між суб'єктами, які здійснюють правоохоронну діяльність та членами наукової спільноти, а також системи наукової інформації, норм та цінностей.

Основними цілями науки, яка здійснює дослідження актуальних проблем у сфері взаємодії правоохоронних органів під час протидії кримінальним правопорушенням є отримання знань про об'єктивний і суб'єктивний стан злочинності, її рівень у певному регіоні, законодавчі особливості регулювання протидії кримінальним правопорушенням, досягнення об'єктивної істини як точного відображення об'єкта суб'єктом, що пізнає, відтворення об'єкта таким, яким він існує сам по собі, незалежно від людини та її свідомості; об'єктивний зміст емпіричного досвіду у сфері протидії кримінальним правопорушенням та взаємодії правоохоронних органів у даній сфері, ідей, суджень, теорій та загальної картини протидії злочинності в її діалектичному розвитку.

До завдань науки «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» належать:

- 1) збір, опис, аналіз, узагальнення та пояснення фактів;
- 2) виявлення законів розвитку природи, суспільства, мислення та пізнання;
- 3) систематизація отриманих знань;
- 4) пояснення сутності явищ і процесів;
- 5) прогнозування подій, явищ та процесів;
- 6) визначення напрямків і форм практичного застосування отриманих знань.

Досліджуючи практичну діяльність правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням ми зіштовхуємось із деякими труднощами. Наприклад, у законодавстві України відсутнє чітке розуміння того, хто саме є суб'єктом правоохоронної діяльності.

Так, Згідно з Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року № 3781-ХІІ «правоохоронні органи – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» (Закон України).

Крім того, у вищезазначеному Законі України є ще одне згадування про систему правоохоронних органів України та зазначається про наступне: «Відповідно до цього Закону захисту підлягають судді Конституційного Суду України, судді та працівники апаратів судів, працівники правоохоронних органів, зазначені у частині першій цього пункту, а також співробітники кадрового складу розвідувальних органів України, військовослужбовці Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, співробітники Служби судової охорони, працівники Антимонопольного комітету України та уповноважені особи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» (Закон України).

У ще одному нормативно-правовому акті України мова йшла про правоохоронні органи України, проте цей Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV втратив чинність у червні 2018 році. У даному Законі України зазначалося, що правоохоронні органи – органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій (Закон України).

Ще згідно одного Закону України, який теж втратив чинність у липня 2018 року, але надавав законодавче визначення поняттю правоохоронних органів України був Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19 червня 2003 року № 975-IV. Відповідно до нього «правоохоронні органи – це державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» (Закон України).

Отже, «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» можна розглядати у 3 вимірах: 1) як навчальна дисципліна, яка

викладається у закладах вищої освіти та має на меті навчити студентів та курсантів вмінню використовувати законодавство України у сфері взаємодії правоохоронних органів та у сфері протидії кримінальним правопорушенням; 2) як науку, яка має на меті проведення аналізу існуючих проблем у сфері взаємодії правоохоронних органів під час розслідування кримінальних правопорушень та надання актуальних рекомендацій для усунення перешкод у діяльності правоохоронних органів України; 3) як практична діяльність, яка має на меті протидіяти кримінальним правопорушенням шляхом активної взаємодії різних ланок одного правоохоронного органу України, або різних структурних підрозділів різних правоохоронних органів України, як на рівні керівництва таких правоохоронних органів, так і шляхом взаємодії слідчих, оперативних працівників та інших співробітників таких правоохоронних органів.

Література

- Закон України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 11, ст. 50.
- Закон України «Про основи національної безпеки України». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 39, ст. 351
- Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. N 46, ст. 366.

References

- Zakon Ukrainy “Pro derzhavnyi zakhyst pratsivnykiv sudu i pravookhoronnykh orhaniv”. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 1994. № 11, st. 50.
- Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2003. № 39, st. 351
- Zakon Ukrainy «Pro demokratychnyi tsyvilnyi kontrol nad Voiennoiu orhanizatsiieiu i pravookhoronnymy orhanamy derzhavy». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2003. N 46, st. 366.

Анотація

Влад В. Ф., Вацюк В. О. «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» як навчальна дисципліна, як наука та практична діяльність. – Стаття.

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз навчальної дисципліни «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням». Описано основні аспекти та напрямки дослідження, визначено значення дисципліни для підготовки фахівців у сфері правопорядку. Проаналізовано методи та підходи до викладання цієї дисципліни, а також особливості взаємодії різних правоохоронних органів у забезпеченні національної безпеки. Зроблено висновки про необхідність подальшого розвитку дисципліни з урахуванням сучасних викликів і загроз. В умовах сучасних викликів та загроз перед суспільством зростає значення ефективної взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням. Саме тому, одним із ключових аспектів підготовки майбутніх фахівців є навчання їх основам цієї взаємодії.

Досліджуючи «Актуальні проблеми взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії кримінальним правопорушенням» як окремого інституту науки кримінології, кримінального процесуального права, адміністративного права, слід зазначити, що актуальність теми статті обґрунтовується необхідністю вдосконалення наукових підходів до дослідження взаємодії правоохоронних органів у контексті забезпечення національної безпеки та правопорядку. Вказується на те, що наукове дослідження цієї тематики є відносно новою, але важливою галуззю в системі правових наук.

У статті досліджуються теоретичні та методологічні основи наукового вивчення взаємодії правоохоронних органів. Розкриваються основні концепції, підходи та методи, що використовуються в дослідженні цієї проблематики. Окреслено роль взаємодії правоохоронних органів у забезпеченні національної безпеки та правопорядку. Визначено перспективи розвитку цієї наукової галузі з урахуванням сучасних викликів та технологічних змін.

Ключові слова: взаємодія правоохоронних органів, навчальна дисципліна, правопорядок, методи викладання, національна безпека, наука, Інтерпол, Національна поліція України, прокуратура.

Summary

Vlad V. F., Vatsyuk V. O. "Actual problems of interaction of law enforcement agencies in the field of combating criminal offenses" as an educational discipline, as science and practical activity. – Article.

This article presents a theoretical and methodological analysis of the academic discipline "Current Issues in the Interaction of Law Enforcement Agencies in Combating Criminal Offenses." The main aspects and directions of research are described, highlighting the importance of this discipline in training specialists in the field of law enforcement. The methods and approaches to teaching this discipline, as well as the features of interaction between various law enforcement agencies in ensuring national security, are analyzed. The article concludes on the need for further development of the discipline, considering modern challenges and threats.

In the context of contemporary challenges and threats to society, the importance of effective interaction between law enforcement agencies in combating criminal offenses is increasing. Therefore, teaching the fundamentals of this interaction is one of the key aspects of training future specialists.

Examining "Current Issues in the Interaction of Law Enforcement Agencies in Combating Criminal Offenses" as a separate institute within the sciences of criminology, criminal procedural law, and administrative law, it should be noted that the relevance of the topic is justified by the need to improve scientific approaches to studying the interaction of law enforcement agencies in the context of ensuring national security and public order. It is emphasized that scientific research in this area is a relatively new but important field within the system of legal sciences.

The article explores the theoretical and methodological foundations of the scientific study of law enforcement interaction. The main concepts, approaches, and methods used in the study of this issue are revealed. The role of law enforcement interaction in ensuring national security and public order is outlined. The prospects for the development of this scientific field, considering modern challenges and technological changes, are defined.

Key words: interaction of law enforcement agencies, academic discipline, public order, teaching methods, national security, science, Interpol, National Police of Ukraine, prosecutor's office.